

УДК: 378.016:793.

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF ARTISTIC AND AESTHETIC NEEDS OF HIGHER EDUCATION STUDENTS BY THE MEANS OF CHOREOGRAPHIC ART

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИХ ПОТРЕБ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА

Zhang Chien / Чжан Ч'єн

a third (educational-scientific) level of higher education with a specialty of 011 Educational and Pedagogical Sciences at Lesya Ukrainka Volyn National University / здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Волинського національного університету імені Лесі Українки

Анотація. У статті обґрунтовано педагогічні умови формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва: наповнення освітнього середовища закладу вищої освіти художньо-естетичним змістом, що активізує у здобувачів мотивацію самоактуалізації; інтеграція дисциплін психолого-педагогічного, художньо-естетичного та хореографічно-мистецького спрямування, націлених на формування компонентів художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти; активізація творчого потенціалу здобувачів вищої освіти через застосування ресурсу інноваційності, творчої ініціативи та самостійності. Наголошено, що формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва шляхом впровадження означених педагогічних умов буде ефективним лише за їх комплексної реалізації.

Ключові слова: здобувач вищої освіти, засоби хореографічного мистецтва, компоненти, педагогічні умови, творчий потенціал, формування, художньо-естетичний зміст.

Вступ.

Реалії сьогодення у площині гуманізації освіти потребують цілеспрямованих зусиль щодо забезпечення пріоритетності загальнолюдських та поліхудожніх цінностей, створення умов для формування художньо-естетичної компетентності, художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти, зокрема засобами хореографічного мистецтва, позаяк освіта ХХІ століття «повинна відповідати духовним потребам людини, сприяти виробленню особистої філософії і власної системи цінностей людини, виховувати смак до літератури, музики і мистецтва...» [1, с.17]. Вбачаємо, що чітке окреслення необхідних педагогічних умов для формування художньо-естетичних потреб у здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва дозволить вийти на новий рівень академічної підготовки сучасних хореографів.

Метою дослідження є обґрунтування педагогічних умов формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва.

Основний текст.

Передусім відзначимо, що аналіз наукових джерел засвідчив відсутність уніфікованого трактування понять «умова», «педагогічна умова» попри інтерес

учених до означеного феномену як предмету дослідження. Відтак, відповідно до мети дослідження вважаємо за необхідне проаналізувати їх дефініціювання. Так, за Сучасним тлумачним словником української мови поняття «умова» характеризується як «необхідна обставина, яка робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь» [2, с. 676]. Згідно зі словником-довідником із професійної педагогіки поняття «умова» аналізується з психологічної позиції як «сукупність явищ зовнішнього та внутрішнього середовища, що ймовірно впливає на розвиток конкретного психічного явища», а «педагогічні умови» визначаються як «обставини, від яких залежить та відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес професійної підготовки фахівців, що опосередковується активністю особистості, групою людей» [3, с. 193].

Відповідно до філософського словника термін «умова» витлумачується як фактор («factor» – «чинник»), рушій, причина будь-якого процесу [4]. У психологічній площині означена дефініція пояснюється як певна сукупність явищ зовнішнього та внутрішнього середовища, що впливають на розвиток конкретного процесу [5].

Звертаємо увагу на те, що питання визначення сутності поняття «педагогічна умова» постає предметом наукових дискусій. Для термінологічної чіткості проілюструємо характеристики цього поняття у науковому дискурсі.

Зокрема, А. Дранко [6] наголошує, що педагогічні умови – обставини, які сприяють успішній реалізації певного процесу. На думку Т. Гарачук, педагогічні умови – це «штучно створені обставини педагогічного процесу, які суттєво впливають на його функціонування, з метою досягнення запланованих результатів» [7, с. 28].

Привертає увагу наукова позиція В. Коваль, згідно з якою поняття «педагогічні умови» характеризується як «сукупність заходів педагогічного процесу, які, з одного боку, забезпечують досягнення студентами необхідного рівня сформованості професійної компетентності, а з другого – сприяють підвищенню ефективності цього процесу» [8, с. 166].

У площині порушеної проблеми вагомою є думка Г. Падалки [9] щодо розгляду педагогічних умов саме в мистецькому навчанні як цілеспрямовано створених обставин мистецького навчання, які забезпечують можливість досягнення його результативності.

Як бачимо, різноаспектним є розуміння поняття «педагогічна умова», оскільки одні вчені позиціонують їх із обставинами, за яких покращується процес навчання; а інші – розглядають як заходи в педагогічному процесі, спрямовані на вирішення освітніх завдань. Семантична відмінність понять «обставини» та «заходи» є очевидною й підтверджується у довідкових виданнях, оскільки обставини – це явища, події чи факти, які впливають на щось; а заходи – сукупність дій або засобів для досягнення чи здійснення чого-небудь [8].

Попри різноманітне семантичне наповнення поняття «педагогічна умова» найчастіше розглядається науковцями як обставина, що впливає на розвиток педагогічних явищ, тобто є своєрідною структурною оболонкою освітнього процесу, що сприяє його вдосконаленню. Для нас важливим також є те, що

відповідно до проведеного аналізу науково-методичної літератури дефініція педагогічних умов пов'язується з вирішенням суто педагогічних проблем та розглядається відповідно до завдань дослідницької діяльності. Таким чином, можна припустити, що ефективному формуванню художньо-естетичних потреб здобувачів засобами хореографічного мистецтва у закладах вищої освіти передуватиме створення належних педагогічних умов.

У нашому дослідженні під **педагогічними умовами** формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва розуміємо цілісний взаємопов'язаний комплекс спеціально створених у межах освітнього процесу заходів, що передбачає їхню мотивацію до художньо-творчої хореографічної діяльності, підвищує рівень сформованості показників заявлених критеріїв (настановчо-ціннісний, пізнавально-процесуальний, рефлексивно-інноваційний) компонентів художньо-естетичних потреб (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний).

Серед наукових розвідок привертають увагу ті, що мають мистецьку тематику [10, 11]. Зокрема, В. Яюєці [10] у площині формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів вбачає необхідним дотримуватися таких педагогічних умов: створення творчої атмосфери на заняттях; забезпечення поліхудожнього простору навчання; інтеграція художніх знань та підтримки творчої ініціативи й самостійності у вирішенні художніх завдань. Конструктивною вважаємо позицію Х. Цзіншен [11], згідно з якою для ефективного формування естетичного світогляду майбутніх учителів образотворчого мистецтва дослідник наполягає на доцільності реалізації таких умов: інтеграція дисциплін психолого-педагогічного циклу та дисциплін мистецького спрямування; насичення навчально-виховного середовища вишу естетичним змістом; фасилітаційна підтримка становлення творчої особистості майбутнього вчителя образотворчого мистецтва.

Крізь призму вищезазначеного передбачаємо, що для ефективного формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва у процесі фахової підготовки необхідно забезпечити реалізацію таких педагогічних умов:

- наповнення освітнього середовища закладу вищої освіти художньо-естетичним змістом, що активізує у здобувачів мотивацію самоактуалізації;
- інтеграція дисциплін психолого-педагогічного, художньо-естетичного та хореографічно-мистецького спрямування, націлених на формування компонентів художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти;
- активізація творчого потенціалу здобувачів вищої освіти через застосування ресурсу інноваційності, творчої ініціативи та самостійності.

Варто наголосити, що формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва шляхом впровадження означених педагогічних умов буде ефективним лише за їх комплексної реалізації, оскільки такі умови доповнюють одна одну.

Висновки.

Отже, резюмуючи, зазначимо, що ефективність формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва у процесі фахової підготовки забезпечується через реалізацію низки педагогічних умов, до яких належать: наповнення освітнього середовища закладу вищої освіти художньо-естетичним змістом, що активізує у здобувачів мотивацію самоактуалізації; інтеграція дисциплін психолого-педагогічного, художньо-естетичного та хореографічно-мистецького спрямування, націлених на формування компонентів художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти; активізація творчого потенціалу здобувачів вищої освіти через застосування ресурсу інноваційності, творчої ініціативи та самостійності.

Література:

1. Духовно-культурні цінності виховання людини: монографія / Г. П. Шевченко, Антоненко Т. Л., Белих О. С., Зеленов Є. А., Карпенко І. М., Креск О. Є., Рашидова С. С., Рашидов С. Ф., Фунтікова Н. В., Шайкіна О. О. Луганськ: Вид-во «НОУЛІДЖ», 2013. 332 с.
2. Сучасний тлумачний словник української мови: 60 000 слів / Уклад. Н. Кусайкіна, Ю. Цибульник; За заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубінінського. Харків: ВД «ШКОЛА», 2011. 784 с.
3. Словник-довідник з професійної педагогіки / за ред. А. В. Семенової. Одеса: Пальміра, 2006. 221 с.
4. Філософський словник : 2000 ст. За ред. В.І. Шинкарука. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : УРЕ, 1986. 768 с.
5. Максименко С. Д. Психологія особистості: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ : КММ, 2007. 295 с.
6. Дранко А. А. Педагогічні умови формування готовності майбутніх пілотів до професійної взаємодії. Педагогічна майстерність: методологія, теорія, технології. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. 2018. С. 60.
7. Гарачук Т. В. Обґрунтування педагогічних умов у контексті підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи з математично здібними школярами. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / ред. кол.: Побірченко Н. С. та інші. Умань: ФОП Жовтий О. О. 2014. Випуск 48. С. 26-33.
8. Коваль В. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх учителів-філологів. Філологічний часопис. Умань, 2016. Вип. 1. С. 164-177.
9. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва. Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ: Освіта України, 2008. 274 с.
10. Яюєці В. Формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики Китаю та України в процесі фортепіанного навчання: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2019. 246 с.
11. Цзіншен Х. Педагогічні умови формування естетичного світогляду в

майбутніх учителів образотворчого мистецтва: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2017. 20 с.

Literature:

1. Spiritual and cultural values of human education: a monograph / G. P. Shevchenko, T. L. Antonenko, O. S. Belykh, E. A. Zelenov, I. M. Karpenko, O. E. Krsek, S. Rashidova. S., Rashidov S. F., Funtikova N. V., Shaikina O. O. Luhansk: "Knowledge" Publishing House, 2013. 332 p.
2. Modern explanatory dictionary of the Ukrainian language: 60,000 words / Compilation. N. Kusaykina, Yu. Tsybulnyk; In general ed. Dr. Philol. Sciences, Prof. V. V. Dubininskyi. Kharkiv: VD "SCHOLA", 2011. 784 p.
3. Dictionary-handbook of professional pedagogy / edited by A. V. Semenova. Odesa: Palmyra, 2006. 221 p.
4. Philosophical dictionary: 2000 century. Under the editorship V.I. Shinkaruk 2nd ed., revision. and additional Kyiv: URE, 1986. 768 p.
5. Maksimenko S. D. Personality psychology: a textbook. for students higher education closing Kyiv: KMM, 2007. 295 p.
6. Dranko A. A. Pedagogical conditions for the formation of readiness of future pilots for professional interaction. Pedagogical skill: methodology, theory, technologies. Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi. 2018. P. 60.
7. Harachuk T. V. Justification of pedagogical conditions in the context of training future primary school teachers to work with mathematically gifted schoolchildren. Psychological-pedagogical problems of the rural school: a collection of scientific works of Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tyehyna / editor. col.: Pobirchenko N. S. and others. Uman: FOP Zhovtyy O.O. 2014. Issue 48. P. 26-33.
8. Koval V. Pedagogical conditions of formation of professional competence of future philology teachers. Philological journal. Uman, 2016. Vol. 1. P. 164-177.
9. Padalka H. M. Pedagogy of art. Theory and teaching methods of art disciplines. Kyiv: Education of Ukraine, 2008. 274 p.
10. Yayuetsi V. Formation of polyartistic outlook of future music teachers of China and Ukraine in the process of piano training: diss. ... candidate ped. Sciences: 13.00.02. Kyiv, 2019. 246 p.
11. Zingshen H. Pedagogical conditions for the formation of an aesthetic worldview in future teachers of fine arts: autoref. thesis ... candidate ped. Sciences: 13.00.04. Khmelnytskyi, 2017. 20 p.

Abstract. *The article substantiates the pedagogical conditions for the formation of artistic and aesthetic needs of students of higher education by means of choreographic art: filling the educational environment of the institution of higher education with artistic and aesthetic content, which activates students' motivation for self-actualization; integration of psychological-pedagogical, artistic-aesthetic, and choreographic-artistic disciplines, aimed at forming components of artistic-aesthetic needs of students of higher education; activation of the creative potential of students of higher education through the use of the resource of innovation, creative initiative and independence. It is emphasized that the formation of artistic and aesthetic needs of students of higher education by means of choreographic art through the implementation of the specified pedagogical conditions will be effective only if they are implemented comprehensively.*

Key words: *the student of higher education, means of choreographic art, components, pedagogical conditions, creative potential, formation, artistic and aesthetic content.*